

GRUNDLAG FOR BEREGNING AF TILLÆG FOR FRILANDSSMÅGRISE – OKTOBER 2017

NOTAT NR. 1729

Grundlaget beskriver forudsætningerne for at beregne et tillæg for smågrise produceret efter Frilandskonceptet, og er gældende fra uge 42, 2017.

INSTITUTION: SEGES SVINEPRODUKTION
FORFATTER: MICHAEL GROES CHRISTIANSEN
UDGIVET: 12. OKTOBER 2017

Dyregruppe: Søer, smågrise, slagtesvin
Fagområde: Produktionsøkonomi, Driftsøkonomi

Sammendrag

I forhold til seneste notat nr. 1631/2016 [1] er dette notat en opdatering af selve grundlaget for beregning af tillæg for frilandsgrise. Der kommer et nyt notat i december 2017, hvor resttillæg for sidste regnskabsår vil blive indlagt.

Den beregnede Smågrisenotering for Frilandssmågrise beregnes ud fra det bedst mulige skøn over indtægter og udgifter for henholdsvis smågrise- og slagtesvineproducenten. Indtægterne kommer ved salg af slagtesvin og søer baseret på Friland A/S' noteringer. Omkostningerne består af styk-, kontante kapacitets- og finansieringsomkostninger. På baggrund af omkostningerne til at producere en 9 kg's smågris, en 30 kg's smågris og et slagtesvin fra 30 kg til slagtning, for grise produceret efter Frilandskonceptet, og tilsvarende for traditionel svineproduktion, beregnes et tillæg til Frilandsgrisen ud fra forskellen i omkostninger. Forskellen anvendes som forholdstal til at fordele tillægget for Frilandsgrise, som udbetales af Friland A/S.

Kontrakter, der indgås mellem køber og sælger, bør omfatte hvilken eller hvilke noteringer samt hvilket grundlag et kvalitetstillæg eller fradrag til basisnoteringen, smågriseprisen skal beregnes ud fra. Ligeledes skal parterne selv forholde sig til prisen på ukurante grise som fx halvørner, grise med brok, samt grise der i størrelse afviger fra det aftalte. Det bør ligeledes være aftalt, hvordan køber og sælger skal forholde sig i tilfælde af tab som følge af *Salmonella* i so- og/eller slagtesvine-besætningen.

Baggrund

Udover den almindelige svinenotering udbetales der også diverse specialgrisetillæg, hvis grisen opfylder specielle vægtklasser og kødprocentkrav. De ekstra indtægter skal fordeles mellem smågrise- og slagtesvineproducenten, og dette gøres ved at opgøre, hvor stor en andel af meromkostningen i forhold til almindelig produktion, de to partnere har.

De samlede omkostninger ved at producere et svin afhænger af de forudsætninger, der anvendes. Der tages udgangspunkt i produktionssystemer til søer på friland på 550 søer og 2.000 stipladser til slagtesvin i et staldsystem med adgang til udeareal.

Mindst én gang om året tages samtlige forudsætninger op til ny vurdering for at blive tilpasset den løbende udvikling. Ændringer i noteringen, tillæg, fradrag, foderpriser og produktionsafgifter indgår dog i beregningen på det tidspunkt, de måtte fremkomme, via Den beregnede Smågrisenotering, som udkommer hver uge.

Materiale og metode

Som udgangspunkt anvendes de samme forudsætninger som i den almindeligt beregnede smågrisenotering. Der er dog en række forhold, som fx produktivitet, arbejdsforbrug og byggeomkostninger, der adskiller sig fra den almindelige svineproduktion. Dertil kommer en række oplysninger fra Friland A/S om noteringer og godkendestillæg, osv. Meromkostninger ved produktion af Frilandsgrise sammenlignes altid med konventionel smågriseproduktion med cirka 1 års forsinkelse og i samme tidsperiode. Smågrisetillæggets størrelse er dog altid baseret på aktuelt markedstillæg.

Beregning af smågrisetillægget

Frilandsgrisetillægget findes i to vægtklasser, hvor den laveste vægtklasse giver 0,9 kr. pr. kg mindre afregning end bedste vægtklasse. Tillægget til smågrisene er beregnet ved forskellige tillæg til noteringen for godkendte grise i bedste vægtklasse. Der henvises til appendiks for at se denne tabel.

Noteringer

Nedenstående oplysninger om godkendelsesprocent og slagtevægte indgår i den beregnede notering for Frilandsgrise.

Tabel 1. Afregningsstatistik for Frilandsgrise

Slagtevægte m.m. fra afregningssystemet	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017
Slagtesvin, slagtevægt i kg	84,6	84,8	85,0	85,0	85,3	86,0
Søer og gylte, slagtevægt i kg	190	188	185	185	185	194
Godkendte i bedste vægtklasse, %	71,0	72,5	72,5	75,6	76,8	75,9
Godkendte i laveste vægtklasse, %	5,7	5,5	4,8	4,1	3,5	2,0

Udover markedstillæg kan der være ekstra resttillægsbetaling for godkendte Frilandssvin. Disse fremgår af tabel 2. Resttillægget forudsætter, at grisen har fået et Frilandsgrisetillæg, og ganges igennem med den samlede godkendelsesprocent for bedste og laveste vægtklasse.

Tabel 2. Resttillæg for Frilandsgrise i kr./kg for godkendte Frilandsgrise

Regnskabsår	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016
Resttillæg kr./kg	0,55	0	0,80	0,40	0,10

Sundhedstillæg og vaccination af vækststyr

Frilandsgrise kan godt have SPF-status. Den vejledende merpris for høj sundhedsstatus ved fravæning og ved 30 kg er:

- +5 kr. for en SPF+myc-smågris
- +9 kr. for SPF-smågris.

Der er som gennemsnit indlagt 2 kr./smågris og 1,5 kr./slagtesvin i vaccineudgifter. Smågrise- og slagtesvineproducenter må selv justere færre eller øgede udgifter til vacciner, når smågriseprisen fastsættes.

Produktionsresultater

Produktionsresultaterne er fra effektivitetskontrollen. For smågrise og slagtesvin er daglig tilvækst og foderforbrug standardiseret fra fravæning til 30 kg og fra 30 kg til slagtning.

Tabel 3. Effektivitets forudsætninger i grundlaget for den vejledende Frilandssmågrisenotering

Søer	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017
Besætninger				6	6	4	4
1. lægs, %	21	25	25	23	21	22,5	20,2
Døde søer, %	10	10	10	10	10	10	9
Spildfoderdage/kuld				14,5	14,9	14,9	13,5
Laktationsperiode søer/kuld				33	33,5	33,5	35
Kuld/årsso				2,23	2,22	2,20	2,22
Fravænnede grise/kuld				11,03	11,25	11,60	12,05
Fravænnede grise/årsso	23,40	24,00	24,33	24,60	25,00	25,60	26,74
Sofoder pr. årsso*, FEso	1.750	1.775	1.925	1.950	1.890	1.890	1.835
Smågrise (9-30 kg)	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017
Smågrisefoder, FEsv	1,98	2,00	1,96	2,11	1,92	2,01	1,98
Daglig tilvækst, g				442	465	463	447
Døde smågrise, %	3,7	2,9	3,6	3,7	3,8	2,7	3,0
Slagtesvin (30 kg - slagting)	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017
Besætninger				10	13	13	13
Vægt ved indsættelse, kg	30,0	30,0	30	30	30	30	30
Slagtevægt, kg	84,6	84,6	84,8	85,0	84,8	85,3	86,0
FEs pr. kg tilvækst	2,88	2,88	2,94	2,96	2,95	2,90	3,04
Daglig tilvækst, g	920	895	864	894	894	916	884
Kødprocent	59,5	59,5	59,7	59,7	59,8	60,0	59,8
Døde/kasserede slagtesvin, %	5,5	5,1	5,0	5,0	4,0	5,25	3,8

*) Inkl. sopolte fra 22 uger ekskl. afgræsning

Arbejdsforbrug

Ved beregning af arbejdsforbruget er der taget udgangspunkt i produktionssystemer med søer på friland og slagtesvin på stald med adgang til udendørs løbegård. I arbejdsforbruget indgår tilsyn, behandling og registrering samt driftsledelse og vedligeholdelse. Arbejdsforbruget er fastsat til:

- 12,8 timer pr. årsso indtil fravænnning
- 0,12 time pr. smågris 9-30 kg (6,73 minutter)
- 0,30 time pr. slagtesvin (18 minutter).

Arbejdslønnen er baseret på lønftaleforhold inden for landbruget til en landbrugsuddannet medarbejder, der kan arbejde selvstændigt. Udover dette arbejdstidsforbrug indlægges der ekstra arbejdstid til grovfoder.

Diverse styk- og kapacitetsomkostninger

Foderpriser

Smågrisefoder er 1 øre/FESv dyrere på grund af specielle foderkrav ved friland i forhold til konventionel. Alle øvrige blandinger forudsættes at kunne handles til samme priser som i konventionel.

Diverse priser

Vaccineudgifter er udtaget specielt i tabel 4 for at vise, hvor de er indlagt på driftsgrensniveau.

Tabel 4. Diverse stykomkostninger fra den beregnede notering*. Fra 2015 oplyses indlagt vaccineudgift

	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017
Løn, kr. pr. time	165	165	170	170	166	166	169
Rådgivning og veterinære udgifter pr. årssø indtil fravæning, kr.	385	410	410	380	380	435	450
Rådgivning og veterinære udgifter pr. smågris indtil 30 kg, kr.	5	5	4	3	2	2	2
Rådgivning og veterinære udgifter pr. slagtesvin, kr.	6	6	6	6	4,5	5	5
Vaccine pattegrise, kr.					0	0	0
Vaccine smågrise, kr.					1,0	2	3
Vaccine slagtesvin, kr.					1,5	1,5	4

*) For disse omkostningstyper henvises til Grundlaget for Den beregnede Smågrisenotering

I tabel 5 fremgår forbrug pr. enhed.

Tabel 5. Diverse stykomkostninger, stykpriser eller forbrug pr. enhed specielt for Friland

	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017
Jordleje sohold, kr./ha	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000
Jordleje omkostning pr. årssø, kr.	160	160	160	160	160	160
Energiforbrug pr. årssø, kWh	150	150	150	150	150	150
Energiforbrug pr. smågris, kWh	9	9	9	9	9	9
Energiforbrug pr. slagtesvin, kWh	14	14	14	14	14	14
Halmpris pr. kg, kr.	0,55	0,50	0,50	0,50	0,5	0,5
Udkørsel af gylle, korrektion værdi, kr./pr. m ³	20	16	16	10	25	25

De fleste frilandsbesætninger ligger i husdyrtætteområder og en del gødning bortskaffes/håndteres som dybstrøelse. Udvalget har derfor sat bortskaffelsesomkostningen for gylle til 25 kr./ton. 54 % af gødning af dyr i soholdet afsættes på mark, og skal derfor ikke håndteres som en gødningsomkostning.

Halmforbruget tager højde for typen og fordelingen af stalde, som p.t. benyttes på friland. Der regnes med 0,5 kg halm pr. kg tilvækst i uisolerede bygninger og 0,25 kg halm pr. kg tilvækst i isolerede bygninger. Da de fleste smågrise- og slagtesvineproduktioner er uisolerede, bruges 0,45 og 0,37 kg halm pr. kg tilvækst for henholdsvis smågrise- og slagtesvineproduktionen.

Grovfoder til vækststyr

Følgende er indlagt under grovfoder og som ekstra tidsforbrug:

- Søer: Årligt cirka 73,5 FE grovfoder pr. årssø på friland
- Grovfoder vækstgrise i form af græsensilage: cirka 30 gram/dag pr. smågris og cirka 100 gram/dag til slagtesvin
- Arbejdstidsforbrug: 1 minut pr. smågris og 3 minutter pr. slagtesvin. Ingen korrektion i søers tidsforbrug, da det var indregnet i tidsforbrug før specialgrisekrav
- Der regnes med cirka 0,3 FE/kg græsensilage (gns. af græseensilage over flere år)
- Marginal pris pr. FE i WRAP = 1,25 kr./FE fra farmtal online + 0,25 kr./FE i handels- og håndteringsomkostning.

Stipladspriser

Etableringsomkostning for søer, smågrise og slagtesvin er vist i tabel 6. For en udspecificering af søer på friland henvises til tabel 7.

Fællesfaciliteter som kontor og fodercentral indgår ikke direkte i byggeprisen.

Table 6. Stipladspriser benyttet og afskrivningstider

Byggepriser	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2015/2017
Stalde til søer, kr. årsso, se eksempel på investering	11.300	11.540	11.770	12.560	12.647	13.153
Smågrise, kr. pr. stiplads indtil 30 kg	2.125	2.120	2.160	2.200	2.200	2.300
Slagtesvinestalde, kr. pr. stiplads fra 30 kg	3.990	4.230	4.310	4.400	4.400	4.600
Afskrivningsperiode, bygninger, år	25	25	25	25	25	25
Afskrivningsperiode, inventar, hytter maskinpark, etc., år	10	10	10	10	9	9
Afskrivningsperiode, inventar, smågrise og slagtesvin, år	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5
Råbygningens andel af totalinvesteringen, smågrise/slagtesvin, %	70	70	70	70	70	70
Gulve og inventars andel af totalinvesteringen, smågrise/slagtesvin, %	30	30	30	30	30	30
Gennemsnitlig betalt rente, %	3,60	3,90	3,90	3,60	3,60	3,8

Der er indregnet 12 måneders opbevaringskapacitet til gylle. Vedligehold beregnes som 0,6 % af nyprisen på en råbygning og 3 % af nypris på inventaret, mens vedligehold på hegn og vognpark er 10 % af investeringssummen. Drægtighedsstalden er 65 % bygning og 35 % inventar, hvilket vægtet giver 1,2 % i vedligehold i procent af investeringssummen. For hele soholdet bliver den nye vægtede vedligeholdelsesomkostning 3,9 % af investeringssummen. 66,5 % af investeringssummen i soholdet afskrives over 9 år.

Tabel 7. Eksempel på etableringsomkostning for friland sohold, 550 årssøer, forudsat markbrug ved siden af

	Enheder	Pris pr. enhed, kr.	Beløb, kr.	Pr. årssø, kr.	Vedligehold i % af investering
Farehytter	163	9.570	1.559.910	2.836	3
Drægtighedsstald*	414	8.995	3.723.930	6.771	1,2
Flyttekasse	1	42.640	42.640	78	3
Hegn	1	364.000	364.000	662	10
Vogne	1	166.400	166.400	303	10
4-hjuls motorcykel	1	55.120	55.120	100	10
Traktor m. frontlæsser	2	273.520	547.040	995	10
Strømaskine	1	127.920	127.920	233	10
Flyttevogn	1	106.390	106.390	193	10
Foder + vand	1	540.800	540.800	983	10
I alt pr. enhed			7.234.150	13.153	3,92

Beregning af smågrisetillægget

Den ugentligt beregnede notering sørger for, at foderprisændringer automatisk indregnes i smågriseprisen, men ikke i selve Frilandsgristillægget.

Prisen for en 9 kg's Frilandsgris = 7 kg smågrisenotering + 7-9 kg regulering*2 kg + tillæg.

Merbetalingen ved produktion af Frilandsgrise fordeles i forhold til de meromkostninger, der er ved produktionen i forhold til almindelig svineproduktion. Sammenligning af produktionsomkostninger ved konventionel produktion og Frilandsproduktion i et nyt anlæg baseres på nulpunktsomkostning ved 9 kg, 30 kg samt slagtning for begge produktionstyper og er baseret på et årsgennemsnit. Den samlede meromkostning i forhold til konventionel svineproduktion bliver 126 kr./30 kg og 115 kr. fra 30 kg til slagtning. De samlede meromkostninger er steget med cirka 17 kr./gris i forhold til sidste grundlag i forhold til konventionel. Det er primært slagtesvineproduktionen som er hovedårsagen til stigningen via et markant højere FEsv per kg tilvækst opgjort via E-kontroller 2016.

Tabel 8. Meromkostning og fordeling i 2017/2018 - Frilandsgris i forhold til konventionel 2016/2017

	Friland ny	Almindelig konv.	Difference	% andel meromkostning	Gammel andel i % meromkostning
9 kg	326	238	88	36,5	39,7
30 kg	495	369	126	52,1	55,4
30 kg til slagtning	649	534	115	47,9	44,6
Samlede omkostninger	1144	903	241		224

Ved et tillæg i bedste vægtklasse på 4,35 kr./kg betyder det nye grundlag i uge 42 2017, at tillægget ved 30 kg falder fra 164 kr./smågris til 150 kr./smågris.

Køber og sælger må selv finde en passende afregning for smågrise, der er orner og halvorne, idet de afregnes til den normale notering minus 2 kr. og uden tillæg. Godkendte slagtesvin er den andel af slagtesvinene, som afregnes med kvalitetstillæg. Der bør maksimalt være 5 % grise, der ikke godkendes på grund af farvede pletter. Tabet for grise, der ikke er godkendt på grund af farvede pletter, kan beregnes som følgende:

86 kg slagtevægt × fradrag ved ikke-godkendelse × den gennemsnitlige godkendelsesprocent.

Fx $86 \text{ kg} \times \text{kr. } (2+4,35) \times 0,759 = 414 \text{ kr. pr. gris med farvede hårsække.}$

Reference

[1]	Christiansen M. G. (2015): Grundlag for beregning af tillæg for Frilandssmågrise – December 2016. Notat nr. 1631, Videncenter for Svineproduktion.
-----	--

Aktivitetsnr.: 1174 - 7150 300230

//TOG//

Appendiks

Udvalget for den beregnede notering for Frilandssmågrise

- Bo Bejer, Krusåvej 11, 6240 Løgumkloster, tlf.: 7474 3583, mobil: 2342 4213,
bobastian@mail.dk
Cirka 500 søer på Friland, smågrise sælges under koncept Frilandsgris
- Torben Pedersen, Enghavevej 41, 7361 Ejstrupholm, tlf.: 7577 3021, mobil: 2196 6915,
enghave@mvb.net
Produktion af cirka 3.000 slagtesvin under koncept Frilandsgris
- Jens Peter Nannerup, Friland A/S, Marsvej 43, 8960 Randers SØ, tlf.: 8919 2762, mobil 4015
9831, jpna@friland.dk
- Tove Serup, SEGES Økologi, Agro Food Park 15, 8200 Århus N, tlf.: 8740 5000,
tos@seges.dk
- Michael Groes Christiansen, SEGES Svineproduktion, Axeltorv 3, 1609 København V, tlf.:
3339 4438, mobil: 5135 9333, mgc@seges.dk

Smågrise kg vægt	Frilandsgrise tillæg pr kg til noteringen (80-94,9 kg slagtevægt); gældende fra uge 42, 2017														
	3,65	3,75	3,85	3,95	4,05	4,15	4,25	4,35	4,45	4,55	4,65	4,75	4,85	4,95	5,05
9	88	90	93	95	98	100	102	105	107	110	112	115	117	120	122
10	90	92	95	97	100	102	105	107	110	112	115	117	120	122	125
11	91	94	96	99	102	104	107	109	112	114	117	119	122	124	127
12	93	96	98	101	104	106	109	111	114	117	119	122	124	127	129
13	95	98	100	103	106	108	111	113	116	119	121	124	127	129	132
14	97	99	102	105	107	110	113	116	118	121	124	126	129	132	134
15	98	101	104	107	109	112	115	118	120	123	126	129	131	134	137
16	100	103	106	109	111	114	117	120	123	125	128	131	134	137	139
17	102	105	108	111	113	116	119	122	125	128	130	133	136	139	142
18	104	107	110	113	115	118	121	124	127	130	133	136	139	141	144
19	106	109	112	114	117	120	123	126	129	132	135	138	141	144	147
20	107	110	113	116	119	122	125	128	131	134	137	140	143	146	149
21	109	112	115	118	121	124	127	130	134	137	140	143	146	149	152
22	111	114	117	120	123	126	130	133	136	139	142	145	148	151	154
23	113	116	119	122	125	128	132	135	138	141	144	147	150	154	157
24	115	118	121	124	127	130	134	137	140	143	146	150	153	156	159
25	116	120	123	126	129	133	136	139	142	145	149	152	155	158	162
26	118	121	125	128	131	135	138	141	144	148	151	154	158	161	164
27	120	123	127	130	133	137	140	143	147	150	153	157	160	163	167
28	122	125	128	132	135	139	142	145	149	152	156	159	162	166	169
29	123	127	130	134	137	141	144	148	151	154	158	161	165	168	172
30	125	129	132	136	139	143	146	150	153	157	160	164	167	171	174
31	127	130	134	137	141	144	148	151	155	159	162	166	169	173	176
32	128	132	135	139	143	146	150	153	157	160	164	168	171	175	178
33	130	133	137	141	144	148	151	155	159	162	166	170	173	177	180
34	131	135	139	142	146	150	153	157	161	164	168	172	175	179	183
35	133	137	140	144	148	151	155	159	162	166	170	174	177	181	185
36	134	138	142	146	149	153	157	161	164	168	172	175	179	183	187
37	136	140	143	147	151	155	159	162	166	170	174	177	181	185	189
38	137	141	145	149	153	156	160	164	168	172	176	179	183	187	191
39	139	143	147	150	154	158	162	166	170	174	178	181	185	189	193
40	140	144	148	152	156	160	164	168	172	176	180	183	187	191	195
41	142	146	150	154	158	162	166	170	174	177	181	185	189	193	197
42	143	147	151	155	159	163	167	171	175	179	183	187	191	195	199
43	145	149	153	157	161	165	169	173	177	181	185	189	193	197	201
44	146	151	155	159	163	167	171	175	179	183	187	191	195	199	204
45	148	152	156	160	164	169	173	177	181	185	189	193	197	202	206
46	149	154	158	162	166	170	174	179	183	187	191	195	199	204	208
47	151	155	159	164	168	172	176	180	185	189	193	197	201	206	210
48	153	157	161	165	170	174	178	182	187	191	195	199	203	208	212
49	154	158	163	167	171	175	180	184	188	193	197	201	206	210	214
50	156	160	164	169	173	177	182	186	190	195	199	203	208	212	216

Tlf.: 33 39 45 00

svineproduktion@seges.dk

Ophavsretten tilhører SEGES. Informationerne fra denne hjemmeside må anvendes i anden sammenhæng med kildeangivelse.

Ansvar: Informationerne på denne side er af generel karakter og søger ikke at løse individuelle eller konkrete rådgivningsbehov.

SEGES er således i intet tilfælde ansvarlig for tab, direkte såvel som indirekte, som brugere måtte lide ved at anvende de indlagte informationer.